

SABRİ CEMİL’İN HAYATI, ESERLERİ VE TÜRK EDEBİYATI’NDAKİ YERİ VE ÖNEMİ**Gyülasfiye Melani**International VIZYON University – Gostivar, Republic of Macedonia gulasfimehani@hotmail.com**Seyhan Murtezan İbrahimi**Faculty of Education- Turkish Language Teaching Assistant, International Balkan University - Skopje,
Republic of Macedonia smurtezanibrahimi@gmail.com

Abstract: There are many poets and writers who were born in the Balkans, lived and after a certain period emigrated to Turkey. Sabri Cemil is one of them. In this study we focused on Sabri Cemil's life, works and his relation with Turkish literature. Sabri Cemil was born in Prishtina in 1880 and immigrated to Turkey together with the Balkan war. After starting living in Turkey, because of law for surname he start to use the name Sabri Cemil Yalkut. Sabri Cemil is not only the poet of children poems in Old Yugoslavia, but It is considered to be a pioneer of Turkish children's literature. Sabri Cemil is a person who loves his country, he has made a great effort and give his life for this purpose and to adopt these ideas by younger generations. Sabri Cemil gives great importance for the education of teachers and the students. He among the ideas of intellectuals like Tevfik Fikret, Namik Kemal, Montaigne, Marcel, Jean Piaget, Beard, Kant, Emile Zola, Fenelon, Stefan Zweig and Jean Jacques Rousseau; he often cited words from Hz. Muhammad, Hz. Ali, The prophets. During the time he lived, he tried to find out the shortcomings of the teachers and students and to implement a new procedural and finishing system. Its aim is to determine the diseases of the Ottoman Empire and to ensure the progress of the Ottoman Empire. Sabri Cemil, like the other educators fixed on the teaching method before the Balkan War was very impressed with the loss of Rumeli and after that in his works he completely wrote poems for children. Sabri Cemil signed many studies while he was a life. The author in one side wrote a books, and in the other side he published articles and poems in newspapers and magazines such as Tanin, Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası, Yeni Yeni Fikir, Yıldız, Yeni Yol, Talebe Defteri, Bahçe. Exept these he has translation studies from French.

Keywords: Pristina, Sabri Cemil, Dârülmualimîn, Education, Children's poetry.

SABRİ CEMİL’İN HAYATI, ESERLERİ VE TÜRK EDEBİYATI’NDAKİ YERİ VE ÖNEMİ**Gyülasfiye Melani**Uluslararası VIZYON Üniversitesi- Republic of Macedonia gulasfimehani@hotmail.com**Seyhan Murtezan İbrahimi**Faculty of Education- Turkish Language Teaching Assistant, International Balkan University - Skopje,
Republic of Macedonia smurtezanibrahimi@gmail.com

Özet: Balkanlarda doğmuş, yaşamış ve belli bir dönemden sonra Türkiye'ye göç etmiş birçok şair ve yazar bulunmaktadır. Bunlardan biri de Sabri Cemil'dir. Yaptığımız bu çalışmada, Sabri Cemil'in hayatı, eserleri ve Türk edebiyatı ile ilişkisi üzerinde durulacaktır. Sabri Cemil 1880 yılında Prishtine'de doğmuş ve Balkan savaşıyla beraber Türkiye'ye göç etmiştir. Türkiye'de yaşamaya başladıktan sonra soyadı kanunuyla birlikte Sabri Cemil Yalkut ismini kullanmaya başlamıştır. Sabri Cemil yazmış olduğu çocuk şiirleriyle sadece Eski Yugoslavya'daki Türk çocuk şiirinin değil, genel olarak bütün Türk çocuk edebiyatının öncülerinden sayılmaktadır. Sabri Cemil, vatanını seven biri olduğu için ömrünü bu uğurda eserler vererek ve genç nesillere bu fikirleri benimsetmek için çok çaba sarf etmiştir. Sabri Cemil, muallim ve öğrencilerin eğitimi olmasına büyük değer verir. Tevfik Fikret, Namik Kemal, Montaigne, Marcel, Jean Piaget, Beard, Kant, Emile zola, Fenelon, Stefan Zweig, Jean Jacques Rousseau gibi aydınların fikirlerinden; Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Eyüp, gibi peygamberlerin ise sık sık sözlerinden alıntı yapmıştır. Yazar yaşadığı süre içerisinde, öğretmen ve öğrencilerin eksikliklerini bulup, yeni bir usul ve terbiye sistemi uygulayabilmek için çalışmıştır. Onun amacı Osmanlı'nın geri kalmışlığındaki hastalıklarının tespit ederek ilerlemesini sağlamaktır. Balkan Savaşı'ndan önce genellikle öğretim metodu üzerinde duran Sabri Cemil, Rumeli'nin kaybindan, diğer eğitimciler gibi çok etkilenmiştir. Bundan sonra eserlerinde tamamen çocuklara yönelik şiirler yazmıştır. Sabri Cemil yaşadığı dönemde, birçok çalışmaya imza atmıştır. Yazar bir yandan kitaplar yazarken diğer yandan da *Tanin*, *Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası*, *Yeni Fikir*, *Yıldız*, *Yeni Yol*, *Talebe Defteri*, *Bahçe* gibi gazete ve dergilerde makale ve şiirler de yayımlamıştır. Bunların dışında Fransızca çeviri çalışmalarında bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Prishtine, Sabri Cemil, Dârülmualimîn, Eğitim, Çocuk şiirleri.

1.GİRİŞ

Sabri Cemil, Makedonya ve Türkiye çocuk edebiyatı alanındaki önemli eğitimcilerden birisidir. Kendisi daha genç yaşından itibaren hayatını döneminin muallim ve çocuklarını yetiştirmeye adanmıştır. Bunu 1911-1912 yıllarında Üsküp'te çıkartmış olduğu *Yeni Mekteb* isimli dergisinden ve yazmış olduğu kitaplarından anlayabilmemiz mümkündür.

2.HAYATI VE ESERLERİ

1880 yılında (BOA, HR İM, 208/83, DN.49: 12.1.1927) Kosova'nın başkenti Priştine'de dünyaya gelmiştir. Yazarın hayatı hakkındaki bilgiler ne yazık ki kısıtlıdır. Yazar ve aynı zamanda şair olan Sabri Cemil, yazmış olduğu çocuk şiirleriyle sadece Eski Yugoslavya'daki Türk çocuk şiirinin değil, genel olarak bütün Türk çocuk edebiyatının öncülerinden sayılmaktadır. Yazar uzun yıllar öğretmen okulu olan Dârümuallimîn'de pedagoji (Hasan, 1993) ve edebiyat derslerine girmiştir. II. Meşrutiyet'in ilanı sırasında Üsküp Dârümuallimîn Rüştiyesi'nde müdürlük yapmıştır. I. Balkan Savaşı'na kadar bu görevde kalır. 1912 yılında Balkan Savaşıyla beraber İstanbul'a gelir. Aynı yıl Balkan bozgunuyla birlikte, bölgeden gelen öteki muallimler gibi ülkenin diğer coğrafyalarında istihdam edilir. Bu yıllarda Bursa'da daha sonra ise Maarif Nezaretince I. Dünya Savaşı'na kadar kaldığı Şam şehrinde görev yapar. (Ergün, 1996, 83) Türkiye'ye gedikten sonra ayrıca Kastamonu Dârümuallimîn okulunda Edebiyat öğretmenliği de yapmıştır. (BOA, TK: HR İm, DN:208/83: 12.1.1927) Sabri Cemil'in, Türk Çocuk Edebiyatındaki ilk örneklerini 'Yıldız' sayfalarında vermiştir. (Özcan, Hikmet, 2009)

Eğitimci yönü ağır basan Sabri Cemil'in eserlerinin şöyle sıralayabiliriz:

1. *Tanrı Elçisi Hazreti Muhammed'in Şemâil-i Şerifleri*,
2. *Amelî Fenn-i Tedris*,
3. *Küçük Tarih-i Umumî*
4. *Çocuklara Mahsus Küçük Şiirler* isimli kitapları mevcuttur.

2.1. *Tanrı Elçisi Hazreti Muhammed'in Şemâil-i Şerifleri*

Sabri Cemil bu eserini 1905 yılında Kosova Matbaasında bastırmıştır. Eser, Osmanlıca risale niteliğindedir. Yazar bu eserinde Eyüp Sabri Bin Cemil ismini kullanmıştır. Eserde Hz. Muhammed'in; şekil ve kıyafeti, giyim kuşamı, yemesi içmesi, oturması, yatması, namazı, orucu, söyleyişi, huyu, sûreti gibi mevzular hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır. Yazar kitabın önsözünde bu eserin dinî ve ahlâkî bir risale olduğunu belirtmektedir.

2.2. *Amelî Fenn-i Tedris*

1908 yılında pedagoji bilimine dair yazdığı *Amelî Fennî Tedris* isimli meşhur kitabı karşımıza çıkar. Yazarın bu eserindeki esas çabası öğretmenlerin didaktik bilgilerini çoğaltmak alanındadır. Yazara göre muallimlerde bulunması gereken iki önemli özellik mevcuttur. Muallimler öncelikle ciddi bir tahsil görmeli, ikinci bir özellik olarak ise öğrendiklerini vatan evlatlarına öğretmede hiçbir fedakârlıktan çekinmemelidirler." (Altın, 2013) Bu temel ihtiyacın bir neticesi olarak kendisi de öğretim usulü hakkındaki *Amelî Fennî Tedris* isimli bu eserini ortaya koymuştur. Sabri Cemil eserini Gabriel Compayre'nin *La Pédagogie Pratique* aynı adı taşıyan kitabını esas alarak yazmıştır. Bunu önsözde şu şekilde belirtmiştir:

"Fikrimce bütün ilkokul muallimlerine ve dolayısıyla bütün millete faydalı bir hizmet arz ettim.

Burada ilkokul programımız dışında görülecek bazı bahislerle derslerin ileride programa konulacağı şüphesiz görüldüğünden bunları anlatmayı uygun bulmadım. (Cemil, 1910)

Yazar, eserini on dört bölüm halinde yazmıştır. Kitabın bölümleri şunlardır:

1. Öğretim Yöntemleri,
2. Alfabe, Okuma ve Yazım Öğretimi,
3. Kur'ân ve Din Dersinin Öğretimi,
4. Eşya Dersinin Öğretimi,
5. Türkçenin (Lisân-ı Osmanî) Öğretimi,
6. Ahlâk ve Medenî Bilgilerin Öğretimi,
7. Resim ve Müzik Derslerinin Öğretimi,
8. Jimnastik, El İşleri ve Diğer Derslerin Öğretimi,
9. Ödül ve Ceza,
10. Disiplin,
11. Yönetim ve Öğretime Ait Özel İşlemler. (Cemil, 1910)

Sabri Cemil, öğretim yöntemleri üzerinde durur ve muallimlerin mutlaka bu yöntemleri öğrenmesini ister. Okuma yazma öğretilmeden önce çocuğun elinin alışmasına gayret gösterilmesinin, okuma öğretilirken ise bu aşamaların derecelendirilmesinin faydalı olacağı kanısındadır. Türkçenin sadeleştirilmesini ister. Balkan Savaşı'ndan sonra harf değiştirme ve lisan sadeleştirme çalışmaları alabildiğince hızlanmış olduğundan kendisi de bu konularda savaş vermiş, ilköğretimin en temel dayanağının okuma-yazma olduğunu belirtmiştir. Tarih

boyunca Türk eğitiminin öğretim metotları konusunda karşılaştığı en büyük sorunlardan biri de *ezber*'dir. Sabri Cemil bu konuda şunları dile getirmiştir:

“Çocukları metn-i kitabı ezber etmeye sevk etmek caiz değildir. Artık ezber devrinde değil, anlamak ve muhakeme etmek aşırında bulunduğumuzu unutmayalım. Bırakınız çocuklar istediğini sorsun. Hakikî bir muallim bir mes'eleyi bilmesede öğrenip cevap vermeye her zaman muktedirdir.” (Cemil, 1910)

Sabri Cemil derste anlatılan konuların sadece nazari olarak değil amelî olarak uygulamasının yapılmasını istemekte, dersten kaçan bir öğrenciye ezber ya da yazı cezasını uygun görmektedir.

2.3. *Küçük Tarih-i Umumî*

Yukarıda zikredilen iki eserden sonra 1328/1910 yılında *Küçük Tarih-i Umumî* isimli eserini neşretmiştir. Eser Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır. Yazar bu eserini E(lif). Sabri Cemil ismiyle yazmıştır. Yazar kitabın birinci sayfasında, muallimlerin okullarda öğrencilere eski ve yeni tarih hakkında bilgi vermesi gerektiğini söyler. Açık bir lisanla yazılmış olan bu türdeki kitapların büyük fayda sağlayacağını düşünür. Kitap dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm, “Tarih-i Kurûn” ismini alır. Bu bölümde, Mısırlılar, İsraililer, Yunanlılar, Roma Cumhuriyeti, Roma imparatorluğu isimli başlıklar altında bu bölgelerin tarihi ve o dönemdeki insanların yaşayışları anlatılır.

İkinci bölüm, “Kurûn-ı Vustâ” adını alır. Bu bölümde; Germen istilası, Müslümanlar, Araplar ve Arabistan, Avrupa'da derebeylik, Ehl-i Salih muharebeleri, Almanya, İtalya ve Türkiye başlıkları bulunur. Bu başlıklarda o dönemde yaşayan Hıristiyan ve Müslüman kavimlerinin durumlarına değinir. Daha sonra Almanyakrallarının Almanya ve İtalya'da yeni bir krallık kurdukları sırada papalarla kavga ettiklerini, bu sırada İslâm dinine girmiş olan Arapların bütün garbı fethetmiş olduklarını söyler. İlerleyen kısımlarda Asya'nın ortasından gelen Türklerin Anadolu'ya yerleştikten sonra Hıristiyanlardan Balkan yarımadasını aldıklarını ve İstanbul'u fethettiklerini belirtir. Kitabın üçüncü bölümü, “Kurûn-i Ahire” isminin alır. Bu bölümde ise, icatlar ve keşifler, tecdid-i dürî, ıslahat ve din muharebeleri, Fransa hanedanı ile İspanya hanedanı muharebeleri, İngiltere inkilâbı, Avrupa'nın Fransa'ya karşı ittifakı, Rus imparatorluğunun teşekkülü, Prusya hükümetinin teşekkülü, İngiliz imparatorluğunun teşekkülü, hükümet-i müteaddidin kurulması gibi konular yer almaktadır.

Kitabın son bölümü, “Asr-ı Hazır” ismini alır. Bu bölümde ise Avrupa'da Fransız inkilâbı, imparatorluk muharebeleri, 1815'den beri Avrupa'da inkilâplar ve siyasi ıslahat, şarkta siyasi muharebeler, 1815'den beri millî ve kavmî muharebeler, Avrupa'nın şimdiki hali, fen sanat ve ticaret, Avrupa haricinde Avrupalılar, Afrika'da ve Amerika'da Avrupalılar gibi konular işlenmektedir.

2.4. *Çocuklara Mahsus Küçük Şiirler*

Tanzimat'tan sonra Osmanlı eğitiminde görülen gerilemeyi durdurma çareleri arayan diğer yazarlar gibi Sabri Cemil de çocuk edebiyatının bu açıdan çok önemli olduğunu düşünerek 1911 yılında *Çocuklara Mahsus Küçük Şiirler* isimli kitabını yayımlamıştır. Diğer kitaplarından farklı olarak bu eserini Latin harfleriyle kaleme almıştır. Bu eserde yer alan tüm şiirler hece vezniyle yazılmıştır. Kitapta kırk altı şiir vardır. Değişik uzunlukta olan bu şiirlerde hece vezninin 4'lü, 7'li, 8'li, 14'lü ve 15'li kalıpları kullanılmıştır. Ancak bunların içlerinde en çok kullanılan, 7'li mani kalıbıdır. (Hasan, 1993)

Sabri Cemil'in çocuk şiirleri, çocukların dışında devrin muallimleri tarafından da beğenilmiş ve büyük ilgi görmüştür.

3. SABRİ CEMİL'İN ÇALIŞMALARINDA YÖNTEM

3.1. TÜRK EDEBİYATI İLE İLİŞKİSİ

Balkan Savaşı'ndan önce genellikle öğretim metodu üzerinde duran Sabri Cemil, Rumeli'nin kaybindan, diğer eğitimciler gibi çok etkilenmiştir. Bundan sonra eserlerinde tamamen çocuklara yönelik şiirler yazmıştır. “Hıfzı'nın Vasiyeti”, “Ümidi Kesmeyelim”, “Türk Çocuğunun Diliyle”, “Rumeli'yi Unutma!” (Cemil, *Yeni Fikir*, 13) gibi şiirler bunlardan birkaçıdır. “Rumeli'yi Unutma” şiirinin son dördüğü şöyledir:

“Nazlı Rumeli gitti fakat bil! O, senindir!

Al hakkını sen düşman elinden, vatana ver!

Yardım diliyor, ey ulu genç! Git onu kurtar!

Sen kurtarmazsan budur sana bir ebedî ar!”

Sabri Cemil Bey'e göre eğitim, toplum için de fert için de çok önemlidir. Eğitim ihtiyacı hayati ihtiyaçlarımızdan hemen sonra gelir. İnsana ekmek, su, hava lazım olduğu gibi eğitim de lazımdır. Yazar *Yeni Mektep* dergisinde bu görüşünü şu satırlarla ifade etmiştir:

“Milletin ekmekten sonra birinci ihtiyacı olan terbiyeyi çocuklarımıza işte bu suretle vermeliyiz. İleride balmumu gibi şekilden şekle girmemeleri için onları bugün dikkat etmeye ve düşünmeye alıştırmalıyız.” (Cemil, *Yeni Mektep*, 1)

Yazar ifade etmiş olduğu bu fikirlerin neticesinde eğitimin başarılı bir sonuç vermesi için memleketteki muallimlerin kendilerini iyi yetiştirmiş olmaları ve öğrendiklerini okurlarına öğretmede hiçbir fedakârlıktan

kaçınmalarını gerektiğini vurgular. Milletın ve devletın ancak bu şekilde ilerleme kaydedeceğini düşünür. Bunu şu sözlerinden anlayabilmek mümkündür: “Milleti mesut edecek, ona şefkat, satvet verecek muallimdir. Bunun içindir ki bugün muallim demek milletın mürebbiyesi, müşidi demektir.” (Cemil, *Yeni Mekteb*, 1) Yazarın eğitimde dikkate alınması gerektiğini düşündüğü fikirlerini ise şöyle sıralamak mümkündür: Eğitimde muallimin okuruna öğretmesi gereken en mühim şey, çocuğa öğrenme hevesinin kazandırılmasıdır. Öğrenme hevesi kazanan okur, bu merakı sayesinde her şeyi daha kolay kavrayıp öğrenecektir. Yazar, eğitimde aceleciliğe karşı çıkar. Bu düşüncesini “Az ve İyi” isimli makalesinde şu şekilde ifade eder:

“Her şeyi çarçabuk yapmak isteyenler hiçbir şeyi yapamazlar. Yapsalar bile fena yaparlar. Vaka her işimizin bir anda olup bittiğini görmek isteriz. Fakat bunun mümkünsüz ve çok kere faydasız olmaktan ziyade zararlı bulunduğunu anlamamış isek boşuna yorulmuş oluruz. Bu yorgunluk çok defa bizden başka diğerlerini de yorar. İşte asıl acınacak hal budur. Bunun için takip olunacak kaide “Az ve İyi” desturudur. Evet, az olsun fakat iyi olsun.” (Cemil, *Yeni Mekteb*, 1)

Yazara göre; çocuğun kendine mahsus düşüncesi olmalıdır. Öğrenci, eğitim alırken sadece okumayı öğrenmekle kalmamalıdır. Ayrıca ahlâklı, araştıran ve soru soran bir birey olmalıdır. Bu sayede öğrendiği her bilgiyi sorgulayan okur; kalıcı, güvenilir bir bilgiye sahip olmuş olacaktır. Yazar bunun ne şekilde olacağını, “Mesleğimiz” isimli makalesinde şöyle dile getirir:

“Aklın teşkil ve tavsiye ettiği nispette çocuğu mümkün mertebe kendi fikr-i varidesine bırakmak suretiyle kendisinde azim, cesaret, sebat ve bi’n-netice hayır işlemek istidadını husûle getirmeye ve kuvvetleştirmeye çalışmak suretiyle...” (Cemil, *Yeni Mekteb*, 1)

Bunun için de öğretmen; öğrencileri soru sormaya teşvik etmeli, onların sorularından çekinmemelidir. Çünkü “*Hakikî bir muallim bir meseleyi bilmese de öğrenip cevap vermeye her zaman muktedirdir.*” (Altın, 2013) Eğitimde önemli olan diğer bir husus da çocuğa yaşına göre muamele etme gerekliliğidir. Sabri Cemil ders yoğunluğundan şikâyetçidir. Ona göre, çocuklar için derslerin çokluğu, ders saatlerinin uzunluğu, görevlerin nihayetsizliği onları tembelleğe itmektedir. Çözüm yolu olarak da takip olunacak kaide “Az ve İyi” düsturudur. Eğitimde verilen teorik bilgilerin, okurların aklında kalıcı bir yer edebilmesi için bunların yanında tatbikata da yer verilmesi beklenmektedir. “*Demirci dükkânında, kunduracı yanında bir çıracak nasıl elleriyle çalışırsa bir mektep çocuğu da öylece mektepte çalışmalıdır.*” (Cemil, *Yeni Mekteb*, 6) Buna örnek olarak din eğitiminde namaz konusu verilirken eksiksiz bir şekilde abdest aldırılması ve usulüne uygun olarak namaz kıldırılması gerektiği kanaatinde. Eğitimde ev ödevlerinin önemini savunan Sabri Cemil, özellikle yazılı ev ödevlerinin; öğrencinin, öğrendiklerini pekiştirmesi açısından faydalı olacağını düşünmektedir. (Altın, 2013) Yazarın eğitim düşüncesinde *amelî* olmak vardır. Ona göre “*İlimler fikre bir ziynet versin diye öğrenilmez, bunlar insanların manevi ihtiyaçlarından evvel, maddi hacetlerini ıstıfa için talim olunur.*” (Cemil, 65) Fakat dersler sadece sınıflarda *amelî* olarak okutulmakla kalmamalıdır. Aynı zamanda okul dışına gezintiler yapılmalıdır. (Cemil, 129) Yazar, eğitimde kullanılan dilin açık ve sade olmasını ister. Harften önce lisanın üzerinde durulması gerektiğine inanır. Aslında o, Türkçenin sadeleştirilmesinden yanadır.

Çocuklar için yazdığı şiirlerinde derin ve çok yönlü bir anlam bulunmasına karşın asıl verilmek istenen, vatana hizmet yolunda karşılaştıkları güçlükler göğüs gerip onları yenme duygusu aşılmasıdır. Sabri Cemil’in çocuk şiirleri, çocukların dışında devrin muallimleri ve eğitimcileri tarafından da beğenilmiş ve büyük ilgi görmüştür. (Hasan, 1993) Şaire göre geleceğin teminatı olan çocukları donanımlı ve bilinçli bireyler olarak yetiştirmemizin ehemmiyeti büyüktür. Yazılarında üzerinde durduğu bir konu da köyün, köy okulları ve çocuklarının kötü durumlarından dolayı muallimlerin memnun edilmesi konusudur. Bunun için maaşlarının artırılmasını, 3-4 yıl köyde hizmetten sonra kendilerinin “taltif için” şehre alınmalarını öneriyordu. (Ergün, 1996)

Şaire göre çocuklar kusursuz, saf, temiz duygulu olup şiirlerinin de kahramanıdır. Çocukların dünyasını duygular oluşturduğu için şiirler, çocuğun kalbine hitap etmelidir. Şiir, çocuğu duygulandırıp teşvik etmeli ve düşünce yapısını etkilemelidir. Çocuk şiirlerinde mekân, açık bir şekilde kendini belli etmez. Bu bazen bir okul, bazen bir bahçe, bazen de sokak veya ova olabilir. Ancak şiirlerdeki kişiler genellikle anne, baba, kardeş ve arkadaş olarak karşımıza çıkmaktadır. Sabri Cemil, eğitimde tamamen çocuğa, onun tabiatına bağlanmak gerektiğini savunmaktadır. Medreselerin düzeltilmesi hususunda medrese öğrencilerine bir şiir yazmıştır.

“Sabri Cemil’in hayata, çocuklara ve okuyuculara karşı tutumu en iyi şekliyle mizahında görülür. Huzur ve gülmenin, şiirinde ayrı bir yeri vardır. İnsanın millî ideallerinin genel olarak savaş yoluyla gerçekleşebildiği bir dönemde yaşamıştır. Bu yüzden birçok şiirinde, insana layık hür bir hayata kavuşma isteğini dile getirmiştir.” (Ergün, 1996)

Tevfik Fikret’ten çok etkilenen Sabri Cemil’in özlediği gençlik, vatanını sever, kutsallaştırır ve gerektiğinde de, onu korumayı bir vazife bilir. Yazar, Üsküp’te Manastır, Edirne ve Selanik gibi yoğun eğitim çalışmaları yapan bir topluluk yetiştirmek istemiş, ancak pek başarılı olamamıştır. Çıkarılmış olduğu *Yeni Mektep*

dergisindeki yazılarında da bunu görmek mümkündür. Sabri Cemil'e göre "Eğitim, toplum için de, fert için de çok önemlidir." (Ergün, 1996)

4.SONUÇ

Çalışmamız sonucunda tespit etmiş olduğumuz bilgileri şöyle sıralayabiliriz. Çalışmamızdan önce Sabri Cemil'in doğum tarihi belli değildi. Osmanlı arşivinde yaptığım araştırmalar sonucunda kendisiyle ilgili birkaç yeni bilgiye ulaşılmış olduk. Bunlardan bir tanesi bu güne kadar bilmediğimiz resmi, doğum tarihi ve Kastamonu'nun erkek okulunda edebiyat ve psikoloji öğretmenliği yaptığına dair bilgilerdir. Onun yazılarında yola çıkarak çizmiş olduğu muallim portresi şu şekildedir:

Sabri Cemil, muallimleri milletin ümit portresi olarak görür. Bundan dolayı muallimlerin mektebe bir aile gözüyle bakmalarını ister. Çaresiz anlarda muallimlerin yalnız bir silahı bulunmalıdır. Bunlar da; aşk ve azimdir. Yazara göre, bu silahlar muallimleri her tehlikeden, her zilletten kurtaracaktır. Muallimler birbirlerine karşı anlayışlı ve birbirlerini destekleyici olmalıdırlar. Çocukların iyi huylu olup iyi iş yapmaları için onların kalplerine temas etmek gerektiğini düşünür. Her muallim kendi mektebine yeni bir öğrenci geldiği zaman çocuğu yalnız okuyup yazmasında değil, oyunlarında da tetkik etmeli, her şeyden evvel onu güzel tanımaya çalışmalıdır.

Sabri Cemil'in eğitimde usul olarak çizdiği yolu şu şekilde ifade edebilmemiz mümkündür: Ezbere karşıdır. Fena bir usul insanı hayatından edeceği için muallimlerin iyi bir "usul" bulmalarını ister. Bu da "az ve iyi" düsturudur. Sabri Cemil, terbiyeyi üç kaideye bağlar: Bunlardan birincisi çocuğun fitratı, ikincisi muallimin himmeti ve nihayet çocuğun azim ve sebat ile iradesidir. Sabri Cemil, o dönemin en önemli meseleleri olan 'hürriyet' ve 'vatan' konusuna da değinir. Hürriyet konusundaki fikirleri büyük ölçüde Tevfik Fikret ve Namık Kemal etkisindedir.

Sabri Cemil, kızlarımızın ileride ev bark, çoluk çocuk sahibi olmalarını ister. Bundan dolayı kızların bu durumu hatıra getirmelerini ve mekteplerde de buna göre bir terbiye verilmesi gerektiğini savunur. Yazara göre, kız çocukları tentene, oya, nakış, biçki, dikiş gibi el işlerini öğrenmelidir. Bunun için de müsait bir ortam var olduğunda mektep mutfağında sıra ile yemek pişirmelerini, çamaşır yıkamalarını, kızların saçını taramalarını, giydirmeye çalışmalarını ister. Yazar, mektebin koltuk hanımı değil, iş kadını yetiştirmesi gerektiğini savunur. Sabri Cemil, II. Meşrutiyet'in Osmanlı milletinde çok etkili bir tesir ve bir intibah husule getirmediğini düşünür. Bunun nedeni o dönemde gerçekleşmiş olan Trablusgarp Savaşı'nın yaşanmasıyla halkın peşini savaşların bırakmaması olabilir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, 5. Baskı, Kültür koleji Yayınları, İstanbul, 1994.
- BİNBAŞOĞLU, Cavit, *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*, Anı yayıncılık, Ankara, 2009.
- ERSAN, Mehmet, "*Osmanlı Devleti'nin Dağılma Sürecinde Trablusgarp ve Balkan Savaşları*", Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2013..
- HASAN, Hamdi, *Makedonya'da Türkçe Eğitim ve Abdülhakim Hikmet Doğan*, Birlik Yayınları, Üsküp, 1998.
- KADRİ, Hüseyin Kâzım, *Türkiye'nin Çöküşü*, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 1991.
- KAPLAN, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I-II*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1997.
- MORAN, Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yay., İstanbul, 2007.
- POLAT, Nâzım Hikmet, *II Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesislerinde, 2. Baskı, Eskişehir, 2013, s. 15.
- OKAY, Orhan, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay. İstanbul, 2005.
- ÖCALAN, Hasan Basri, *Balkanlar'daki Türk Kültürü'nün Dünü-Bugünü-Yarını*, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, 2.Baskı, Bursa, 2002.
- CEMİL, Eyüp Sabri Bin, *Amelî Fenni Tedris*, Kosova Matbaası, Üsküp, 1910.
- CEMİL, Eyüp Sabri Bin, *Tanrı Elçisi Hazreti Muhammed'in Şemâil-i Şerifleri*, Kosova Matbaası, Üsküp,1909.
- CEMİL, Sabri, *Küçük Tarih-i Umumi*, Kütüphane-i İslam ve Askeri- İbrahim Hilmi, İstanbul, 1910.
- CEMİL, Sabri,*Yeni Mektep*, Üsküp DâruMuallimîn Rüştiyesi Heyet-i Talimiye, Üsküp, 1911.
- YALKUT, Sabri Cemil, *Çocuklara Mahsûs Küçük Şiirler*, Matbaa-i
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Yay. Haz.: Aydın Sami Güneşçâl, Aydın Kitabevi, 14. Bs., Ankara, 1997.
- SAMİ, Şemsettin , *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Mihran Yay., İstanbul, 1882.
- SAMİ, Şemsettin, *Kâmus-ı Türkî*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2009.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk dil kurumu Yayınları, Ankara, 2005.
- NÂCÎ, Muallim, *Lûgat-i Nâcî*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.